

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра культурології

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ НАУКОВЦЯ-ЮРИСТА»
(обов'язкова)**

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право» / 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальності – 081 «Право» / 293 «Міжнародне право»

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «**Мовна компетентність науковця-юриста**» для здобувачів у галузі знань 08 «Право» / 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 081 «Право»; 293 «Міжнародне право», освітньо-науковий рівень третій (доктор філософії). 15 с.

Розробник:

Пивоваров Василь Миколайович – доцент кафедри культурології, кандидат філологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології (протокол № 3 від «25» червня 2020 року

Завідувач кафедри культурології _____ **Віктор ЛОЗОВОЙ**
«25» червня 2020 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Очна та заочна форми навчання	5
2. ТЕМАТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2.1. Очна та заочна форми навчання	6
3-й семестр 2020/2021 н. р.	6
3. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ, ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ	10
4. МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ	10
5. ШКАЛА ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУАЧІВ	11
6. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
7. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ.....	12
1. <i>Нормативно-правові акти</i>	12
2. <i>Основна література</i>	12
3. <i>Додаткова література</i>	13

ВСТУП

Робоча програма визначає дидактичну структуру й тематичну карту навчальної дисципліни відповідно до навчального плану та робочого навчального плану Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, навчально-методичного та інформаційного забезпечення навчальної дисципліни, обсягу навчання, форм і засобів поточного та підсумкового контролю знань здобувачів третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії).

Мета навчальної дисципліни «Мовна компетентність науковця-юриста» – сформувати предметні компетентності в академічній, правовій і наукових сферах.

Навчальна дисципліна «Мовна компетентність науковця-юриста» є однією зі складового ядра освітньо-професійної програми за третім (доктор філософії) рівнем вищої освіти та спрямована на формування предметних компетентностей. Вивчення дисципліни сприяє набуттю майбутніми фахівцями знання мовної та мовленнєвої компетентності, практик його застосування.

Завдання вивчення навчальної дисципліни відповідно до її знаннєвої компоненти та дидактичної структури полягає в тому, щоб поглибити мовну компетентність про науковий стиль української мови та його підстилі; сформувати уявлення про новітні тенденції розвитку української наукової мови, її стильові ознаки, мовне різноманіття наукового тексту, сфери наукової діяльності; сприяти правильному та нормативному використанню лексичних одиниць наукової мови; удосконалити технології роботи з науковим текстом, уміння і навички мовностилістичного аналізу наукового тексту; розвивати чуття мови, уміти розрізняти смислові та значеннєві відтінки слова, правильно вибрати залежно від контексту чи мовленнєвої ситуації.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Мовна компетентність науковця-юриста» в здобувачів мають бути сформовані такі предметні компетентності: знання і розуміння засад наукової української мови як комунікативного феномена; знання специфічних рис усної і писемної форм наукового стилю української мови; розуміння рівнів мовної компетентності науковця; знання жанрових різновидів наукового стилю та стильових ознак української наукової мови; знання структури наукового тексту, особливостей анотування, реферування наукових джерел; знання мовних засобів організації наукової інформації в науковому тексті, техніки наукового редагування, самостійного редагування, перекладу наукових текстів; знання мовностилістичного багатства української літературної мови, знання композиційно-логічної побудови усної наукової доповіді, повідомлення, виступу; розуміння особливостей українського термінознавства, специфічної системи граматичних і семантичних засобів знакових одиниць як основи наукового стилю; навички редагування наукових текстів, усної комунікативної компетентності в науковій діяльності.

Формування предметних компетентностей навчальної дисципліни покликане сприяти досягненню результатів навчання, передбачених освітньо-науковою програмою третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії).

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Очна та заочна форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		очна та заочна форми навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 08 «Право» / 29 «Міжнародні відносини»	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність – 081 «Право» / 293 «Міжнародне право»	Рік підготовки: другий	
Індивідуальне завдання (контрольні роботи) – 2	Рівень освіти – третій (доктор філософії)	семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	
		Лекції	
		10 год.	
		Практичні заняття	
		30 год.	
		Самостійна робота	
		50 год.	
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 10			

2. ТЕМАТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Очна та заочна форми навчання

3-й семестр 2020/2021 н. р.

Лекції – **10** год;

практичні заняття – **30** год;

самостійна робота – **50** год.

консультація – **2** год.

№ з/п	Календарні строки	Назва модуля. Тема лекції, практичного заняття, консультації	Аудиторні заняття (кількість годин)			Форми та засоби поточного та підсумкового контролю
			Лекції	Практичні і заняття	Консультації (групові/ індивідуальні)	
1		Модуль 1. Наукова мовна компетентність як основа професійної діяльності юриста Тема 1. Мовна і мовленнєва компетентність науковця (лекція) Тема 1. Мовна і мовленнєва компетентність науковця (практичне заняття) Тема 1. Сильові ознаки наукової мови (самостійна робота)	2	2	6	
2		Тема 2. Наукова мова як комунікативний феномен (лекція) Тема 2. Науковий стиль, його функції та сфера використання (практичне заняття) Тема 2. Анутовання наукового джерела (самостійна робота)	2	2	4	

3		<p>Тема 3. Наукова юридична термінологія <i>(лекція)</i></p> <p>Тема 3. Підстилі наукового стилю <i>(практичне заняття)</i></p> <p>Тема 3. Англіцизми і росіянізми в юридичній термінології <i>(самостійна робота)</i></p>	2	2	6	
4		<p>Тема 4. Науковий ідіостиль <i>(практичне заняття)</i></p> <p>Тема 5. Наукова юридична термінологія <i>(практичне заняття)</i></p> <p>Тема 4. Нова редакція Українського правопису і сучасна наукова мова <i>(самостійна робота)</i></p>		2	4	Тематичне тестування
5		<p>Модуль 2</p> <p>Науковий текст, мовні засоби його творення. Теоретичні засади наукової комунікації</p> <p>Тема 4. Науковий текст, його структурно-сміслові компоненти <i>(лекція)</i></p> <p>Тема 6. Властивості і структурно-сміслові компоненти наукових текстів, їх мовна специфіка</p>	2	2	6	

		<i>(практичне заняття)</i> Тема 5. Типові помилки при перекладі наукових текстів <i>(самостійна робота)</i>				
6		Тема 5. Усна наукова комунікація <i>(лекція)</i> Тема 7. Композиція писемного наукового тексту <i>(практичне заняття)</i> Тема 6. Основні вимоги щодо оформлення списку використаних джерел <i>(самостійна робота)</i>	2	2	6	
7		Тема 8. Лексичні особливості наукового тексту. Фразеологізована термінологія і кліше <i>(практичне заняття)</i> Тема 9. Морфологічні особливості наукового тексту <i>(практичне заняття)</i> Тема 7. Написання обґрунтування <i>(самостійна робота)</i>		4	6	
8		Тема 10. Стилiстичні особливості наукового тексту <i>(практичне заняття)</i> Тема 8. Мовні засоби рецензії та		4	6	

		відгуку. (самостійна робота)				
9		Тема 11. Редагування наукового тексту (практичне заняття) Тема 12. Основні вимоги щодо оформлення списку використаних джерел (практичне заняття) Тема 9. Рубрикація, скорочення, абрєвіатури в науковому тексті (самостійна робота)		4	4	
10		Тема 13. Усна наукова комунікація (практичне заняття) Тема 14. Наукові заходи як вияв мовної компетентності науковця (практичне заняття) Тема 10. Мова і стиль рецензії. Науковий відгук (самостійна робота)		4	4	Тематичне тестування
11		Тема 15. Мовний етикет української науки (практичне заняття)		2		
		Консультація перед заліком			2	

3. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ, ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

3.1. Принципи дидактики:

- використання компетентнісного підходу в навчанні
- орієнтація освітньої діяльності на результати навчання, їх систематичний моніторинг і самооцінку;
- використання принципу дидактичної спіралі;
- принцип фундаментальності та професійної спрямованості змісту, методів і форм навчання;
- академічна свобода учасників освітнього процесу;
- мотиваційне забезпечення освітньої діяльності;
- модуляризація і тематизація навчального процесу;
- використання трансферно-накопичувальної системи кредитів.

3.2. Інноваційні технології

- оффлайн-навчання,
- онлайн-навчання;
- контекстного навчання;
- проблемне навчання;
- BYOD (мобільне навчання).

Інтерактивні методи-навчання:

- виконавчий;
- кейс-метод;
- дискусія;
- репродуктивний;
- продуктивно-практичний;
- евристичної бесіди

4. МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

- усний контроль;
- індивідуальне опитування;
- перевірка правильності виконання завдань;
- тестування;
- написання контрольної роботи.

Методи самоконтролю:

- уміння самостійно оцінювати свої знання, peer review.

5. ШКАЛА ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою (для заліку)	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ імені Ярослава Мудрого
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1 – 34

6. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Стандартизований навчально-методичний комплекс «Бібліотека НЮУ імені Ярослава Мудрого». URL: <http://library.nulau.edu.ua/>.

2. Плани практичних занять і практичні завдання з навчального курсу «Мовленнєва компетентність науковця-юриста» (для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (аспірантів) (2020/2021 навчальний рік). Сайт аспірантури.

3. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з навчального курсу «Мовна компетентність науковця-юриста» для здобувачів

вищої освіти ступеня доктора філософії (аспірантів). Сайт аспірантури.

7. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ

1. Нормативно-правові акти

1. Конституція України (ст. 10), Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960254K.html

2. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2019, № 21, ст.81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

3. Рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 №10-рп/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text>

4. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, Страсбург, 5 листопада 1992 року.

2. Основна література

1. Ботвина І. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української : навч. посіб. Київ : АртЕк, 1998. 190 с.

2. Булик-Верхола С. З. Наконечна Г. В., Теглівець Ю. В. Основи термінознавства : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 160 с.

3. Городенська К. Г. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність*. Київ : КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 11–15.

4. Горошкіна О. М., Шутова Л. І. Науковий текст: особливості мови та стилю : навч.-метод. посіб. для аспірантів. Луганськ : Світанок, 2013. 138 с.

5. Еко Умберто. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки; пер. за ред. О. Глотова. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 224 с.

6. Лисенко О. А. Джерела та способи творення української юридичної термінології. *Наукові записки. Серія : Філологічна*. Острог: Нац. університет «Острозька академія», 2013. Вип. 40. С. 60 – 63.

7. Мацько Л. І. Денискіна Г. О.. Українська наукова мова (теорія і практика) : навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 272 с.
8. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. з алгоритмічними приписами. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
9. Основи культури наукового мовлення : навчально-методичний посібник / уклад. І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева / за заг. ред. І. М. Плотницької. Київ: НАДУ, 2011. 80 с.
10. Пивоваров В. М. Особливості вживання інтерференційних омонімів у міжкультурному спілкуванні фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 42. С. 129–132.
11. Пивоваров В. М. Формування мовних компетентностей у гуманітарній складовій підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія»: Серія: Філологія*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. I (69). Ч. 2. С. 87–91.
12. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавець: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
13. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посібн. / О. М. Семеног. 2-ге вид., стереотип. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
14. Словник сучасного правничого терміновживання: українсько-російсько-англійський / уклад. С. М. Бервено, В. С. Калашник, В. С. Козадаєв, О. А. Лисенко, Г. А. Сергєєва; за ред. В. С. Калашника, С. М. Бервена. Харків: Право, 2017. 368 с.
15. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація : навчально-методичний посібник / Ю. Сурмін. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.

3. Додаткова література

1. Артикуца Н. В. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію. Українська термінологія і сучасність. Київ, 2005. С. 84–89.
2. Гальперин И. Р. Научный текст как объект лингвистического исследования. Москва : Высшая школа, 1999. 139 с.
3. Інноваційні тенденції в застосуванні правописних норм у правосудді. *Право та інноваційне суспільство: електрон. наук. вид.* 2020. № 1 (14). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/Ryvovarov14.pdf>
4. Лисенко О. А. Мовна підготовка студентів юридичних спеціальностей відповідно до Болонської системи освіти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2015. Вип. 58. С. 11–13.
5. Лисенко О. А. Освоєння лексичних запозичень в українській термінології. Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія : Лінгвістика. Херсон : Херсонський державний університет, 2014. Вип. 21. С. 116–120.
6. Мова української юриспруденції : навч. посіб. В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. Харків : Право, 2020. 330 с.
7. Пивоваров В. М. Використання кейс-методу для формування професійно орієнтованого мовлення при викладанні основ фінмоніторингу. Сучасні проблеми фінансового моніторингу : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 квіт. 2015 р.). Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Екскюзив, 2015. С. 137–140.
8. Пивоваров В. М. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців з вищою освітою : «Vzdelávanie a spoločnosť II», Prešovská univerzita v Prešove Pedagogická fakulta Publikácia bola vydaná elektronicky v Digitálnej knižnici UK PU: URL: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova9> ISBN 978-80-555-1829-9.
9. Пивоваров В. М. Компетентнісні комунікаційні вимоги національної рамки кваліфікацій та мовленнєве регулювання за Законом України «Про вищу

освіту». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна; збірник наукових праць / уклад. : І. В. Ковальчук, О. Ю. Костюк, С. В. Новоселецька. Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2015. Вип. 52. С. 225–228.

10. Пономарів О. Д. *Культура слова: Мовностилістичні поради: навчальний посібник* / О. Д. Пономарів. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240 с.

11. Український правопис. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> .